

СИЛАБУС
САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ

Кафедра	Декоративне мистецтво	Рівень вищої освіти	Другий Магістр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Рік навчання	1-й
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Вид дисципліни	вибіркова
Види декоративного мистецтва	Декорування середовища художнім деревом, керамічна пластика, художній метал, художній текстиль, декоративний розпис, прикладна графіка, художнє моделювання костюма, художні вироби зі шкіри та хутра	Семестри	2-й

Дні занять: за розкладом

Консультації: онлайн-консультації

Рік навчання: I; **Семестр:** II

Кількість кредитів: 3

Мова викладання: українська

Викладачі:

Горбань Річард Анатолійович, професор, доктор філософських наук,
професор кафедри історії мистецтва та соціально-гуманітарних наук

+380 66 80 76 576, graukr@gmail.com

Стеф'юк Роман Григорович, доцент, кандидат мистецтвознавства

+ 380679031758, romanstefyuk@gmail.com

Анотація до курсу «Сакральне мистецтво України»

Дисципліна «Сакральне мистецтво України» спрямована на формування у студентів теоретичних знань щодо феномену сакрального мистецтва, концепцій виникнення сакрального мистецтва та класифікації його видів; ознайомлення з основними досягненнями українського сакрального мистецтва в контексті видів декоративного мистецтва. Дисципліна актуальна у зв'язку з відродженням Української Національної церкви, помітним зростанням її ролі у процесах об'єднання нації та державотворення на духовних засадах.

Мета дисципліни – розглянути сакральне мистецтво в українських храмах як синтез різних видів художньої творчості, пристосованих церквою до її потреб. Програма відображає аналіз проблем сучасного декорування храмових комплексів на теренах України як гармонійне співвідношення зовнішньої архітектурної форми та художньо-декоративного оформлення інтер'єрів. Курс надає теоретико-практичні засади щодо художньо-декоративного оформлення інтер'єру храму й оздоблення культових предметів як цілісного ритуально-обрядового й художньо-естетичного ансамблю. У темах курсу окремо висвітлюється коло декоративно-ужиткових предметів та елементів церковного інтер'єру які представляють різноманітні види декоративного мистецтва.

Практичні завдання націлені на виявлення та аналіз зразків сакрального мистецтва у локальних регіонах України та пов'язані з польовими експедиціями, дослідно-пошуковою діяльністю.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів	3,5	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Денна форма навчання
Кількість модулів	1		Вибіркова
Кількість змістових модулів	1	Освітній рівень Магістр	Рік підготовки
Загальна кількість годин	105	Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	2024-2025
Тижневих годин для денної форми навчання:		Вид Декоративне мистецтво	Семестр
			II
аудиторних години		Освітній рівень Магістр	Лекції
			28
			Практичні
	32		4
			Самостійна робота

самостійної роботи	73		73
			Вид контролю: залік

Мета вивчення навчальної дисципліни

Ознайомлення студентів із теоретичними, історичними, сучасними аспектами розуміння та сприймання сакрального мистецтва, формування цілісного уявлення про особливості різних форм візуального сакрального мистецтва, визначення місця і ролі пам'яток християнського храмового мистецтва у національній культурно-мистецькій спадщині.

Курс забезпечує наступні компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК 5. Здатність розробляти та керувати проектами.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ФК 1. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.

ФК 2. Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.

ФК 6. Здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості.

ФК 9. Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого та/або декоративного мистецтва.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва.

ПРН 7. Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.

ПРН 10. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.

ПРН 11. Володіти знаннями до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації феноменів культурно-мистецьких процесів.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Студенти слухають курс лекцій з презентацією ілюстративного матеріалу у формі фото та експонатів методичного кабінету інституту. Практикуються лекції у музеях народного мистецтва, у робітнях народних майстрів та професійних художників.

Схема курсу

Тиж. / Дата	Тема	Форма заняття	К-ть годин	Методи викладу	Самостійн а робота (к-ть годин)
Тиж. 1	Тема 1. Теоретичні й естетичні аспекти сакрального декоративного-ужиткового мистецтва	Лекція	2	Презентація, відеоматеріали	4
Тиж. 2	Тема 2. Храм як сакральний архітектурно-мистецький комплекс	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	4
Тиж. 3	Тема 3. Храмооблаштування в контексті церковного мистецтва	Лекція	2	Презентація, відеоматеріали	5
Тиж. 4	Тема 4. Ікона – сакральний предмет і твір церковного образотворчого мистецтва	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 5	Тема 5. Український іконостас – твір архітектури, образотворчого та декоративного мистецтва	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 6	Тема 6. Українське христоробство і ставрографія	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 7	Тема 7. Художній метал у системі храмового комплексу	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5

Тиж. 8	Тема 8. Художній текстиль у системі церковно-ужиткового мистецтва	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 9	Тема 9. Художня кераміка у системі храмового комплексу	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 10	Тема 10. Художні вироби з дерева у системі храмового комплексу	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 11	Тема 11. Оправи зі шкіри богослужбових та літургійних книг.	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 12	Тема 12. Священницьке облачення. Елементи символіки в церковному облаченні. Функції церковного одягу	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 13	Тема 13. Історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку українського сакрального мистецтва	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 14	Тема 14. Вплив канонів та традицій на художньо-стильові ознаки предметів сакрального мистецтва	Лекція	2	Презентація, фото-та відеоматеріали	5
Тиж. 15-16	Тема 15. Регіональні художньо-стильові ознаки предметів	Практична робота	4	Польові дослідження. Аналіз.	5

Політика курсу

Вимоги викладача та правила поведінки студентів на заняттях.

1. Комунікація та спільна співпраця є важливими компонентами засвоєння знань і професійних компетентностей під час вивчення курсу (модуля). Студент і викладач несуть спільну відповідальність за створення безпечного і сприятливого навчального середовища.

2. Студент зобов'язаний відвідувати усі аудиторні заняття та брати активну участь у навчальному процесі кафедри.

3. Недопустимі пропуски та запізнення студентами аудиторних занять. У разі пропуску заняття без поважних причин, які задокументовані, оцінка за проміжний контроль автоматично знижується на 10 %. Якщо пропуски становлять більше 50 % аудиторних занять то вважається, що такий студент не засвоїв програмовий матеріал курсу в повному обсязі, тому кількість балів на модульному контролі може становити не більше 60 балів.

4. Усі практичні завдання, які передбачені навчальною програмою дисципліни, повинні бути виконанні вчасно та в повному обсязі, а також належним чином оформлені.

5. В межах самостійної роботи студенти опрацьовують задані завдання, вивчають додатковий матеріал за темою, виконують практичні роботи для самоконтролю та з метою перевірки засвоєння ними знань та набутих навичок.

6. Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності при виконанні практичних, самостійних, індивідуальних та контрольних завдань. У випадку списування і плагіату при виконанні завдання, студент отримує незадовільну оцінку. У разі повторного списування чи виявлення плагіату студент не допускається до семестрового заліку.

7. Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу (модуля) чи змісту практичних завдань протягом робочого часу усно, по електронній пошті або засобами повідомлень. За потребою студентів викладач призначає консультацію для аналізу практичної чи самостійної чи роботи студента. Відвідування таких консультацій за бажанням студента.

8. Викладач ознайомлює студентів з методичними рекомендаціями щодо виконання практичних, самостійних та контрольних робіт, наводить перелік питань та завдань для проведення підсумкової оцінки знань, надає питання до заліку. Все це гарантує високу ефективність навчального процесу і є обов'язковим для студентів.

9. Студенти мають право користуватися методичним забезпеченням та власними навчальними посібниками викладачів кафедри, а також унаочненим матеріалом і літературою за фахом.

10. Кожен викладач ставить перед студентами систему вимог та правила їх поведінки на аудиторних заняттях.

11. В аудиторіях заборонено вживати їжу та напої (за винятком води та у разі медичної необхідності).

12. Під час аудиторних занять заборонено користуватися мобільними телефонами та іншими цифровими електронними пристроями, які мають бути вимкнені або переведені у беззвучний режим. Ноутбуки чи планшети можуть використовуватися лише для виконання навчальних завдань за вимогою.

Правила викладача. Під час занять з дисципліни «Сакральне мистецтво України» відбувається жива комунікація, обмін ідеями і пропозиціями між студентами та викладачем щодо реалізації творчого задуму. Позитивно впливає на оцінювання активна творча діяльність студента та власна концепція вирішення поставлених завдань згідно тем.

Політика відвідування. Не допустимим є спізнення та пропуски занять студентами без поважних причин. Всі пропущені теми студент повинен опрацювати самостійно і здати необхідні вправи передбачені темою. Оцінювання відбувається за накопичувальною системою - поступово, якщо кількість пропущених занять без поважних причин становить 50%, то студент не може отримати більше 60 балів, оскільки не зміг засвоїти матеріал на належному рівні.

Академічна доброчесність. Всі учасники навчального процесу в КІПДМ ЛНАМ сповідують принципи академічної доброчесності і несуть персональну відповідальність за їх дотримання. У разі виявлення плагіату чи підміни робіт під час виконання практичних, самостійних, індивідуальних завдань, студент отримує незадовільну оцінку. Детальніше в «Положенні про академічну доброчесність».

1. http://kipdm.lnam.edu.ua/images/PDF/PUBLIC_INFORMATION/POLO_ZHENNIA/Polozhennja_Pro_Akademichnu_Dobrochesnist.pdf

Політика виставлення балів

При оцінюванні враховуються бали набрані на поточному контролі (здача презентаційного матеріалу), підсумковому контролі (заліку) та за самостійну і практичну роботу.

На результат оцінювання також впливає присутність студента на заняттях та його активність під час лекційних та практичних робіт. У разі пропуску заняття (занять) без поважних причин, які задокументовані, оцінка за проміжний контроль автоматично знижується на 10 %. Якщо пропуски становлять більше 50 % аудиторних занять то вважається, що такий студент не засвоїв програмовий матеріал курсу в повному обсязі, тому загальна кількість балів на підсумковому контролі може становити не більше 60 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен, курсовий проект (робота), практика	Залік
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	Е	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за національною шкалою	Сума балів	Оцінка ECTS	Визначення
Відмінно	90-100	A	<p>12/ Студент виявляє глибокі знання з сакрального мистецтва України, вміє науково аналізувати твори мистецтва, здатний самостійно здобувати знання.</p> <p>11/ Студент вільно висловлює власні думки і відчуття, самостійно оцінює різноманітні артефакти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; переконливо аргументує особисту життєву позицію.</p> <p>10/ Студент виявляє більш, ніж достатні знання з історії сакрального мистецтва, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач.</p>
Добре	74-89	B-C	<p>9/ Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.</p> <p>8/ Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і</p>

			<p>добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача.</p> <p>7/ Студент орієнтується в історії сакрального мистецтва, здатний частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теорій.</p>
Задовільно	60-73	D	<p>6/ Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати початковий матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.</p> <p>5/ Студент володіє матеріалом на рівні вищому за початковий, здатний з допомогою викладача логічно відтворити значну його частину</p>
Незадовільно	35-59	E	<p>4/ Студент володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні.</p> <p>3/ Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.</p> <p>2/ Студент володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.</p>
Незадовільно	0-34	F	<p>1/ Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються студентом окремими словами чи реченнями.</p>

Література для вивчення дисципліни

1. Білецький П.Д. Українське мистецтво другої половини XVII–XVIII століть. Київ, 1981. 159 с.
2. Внутрішнє облаштування храму (спецкурс з релігієзнавства): Навчально-наочний посібник / автор-укладач Р.А. Горбань. Київ: видавництво «Білий Тигр», 2019. 338 с.
3. Головей В.Ю. Сакральне в мистецтві: проблеми образотворчої репрезентації: монографія. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 420 с.
4. Дундяк І. Українське церковне малярство другої половини XX – початку XXI століть (особливості функціонування, збереження, трансформації та відродження): монографія. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 448 с.

5. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони. Львів: Свічадо, 2002. 184 с
6. Словник українського сакрального мистецтва / За наук. ред. М. Станкевича. Львів: Ін-т народознавства, 2006. 288 с.
7. Селівачов М. "Sacrum" і "Profanum": священне і світське у церковному мистецтві. *Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. No 1. С. 74- 79.
8. Степовик Д. Іконологія й іконографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. 320 с.
9. Степовик Д. Історія української ікони Х–ХХ століть. Київ: Либідь, 2004. 442 с.
10. Тарас Я.М. Українська сакральна архітектура: словник-довідник. Львів: ІН НАНУ, 2006. 584 с.

Додаткова

11. Гелитович М. Ікона перформативна як явище сучасного мистецтва. *Образотворче мистецтво*. 2020. No 1. С. 74-77.
12. Левицька М. Концепт "Свята Русь" і сакралізація імперської влади засобами церковного мистецтва : на прикладі Почаївської лаври у 19-му ст. *Народознавчі зошити*. 2018. No 1. С. 179-188.
13. Лещенко А. М. Особливості прояву коеволуційно-резонансної специфіки творів сакрального мистецтва у православ'ї та католицизмі. *Практична філософія*. 2016. No 2. С. 93-98.
14. Лещенко А. М. Сакральне мистецтво як механізм формування мотивації вірянина. *Практична філософія*. 2015. No 4. С. 114-120.
14. Лещенко А. М. "Художня рецепція" як механізм сприйняття творів християнського сакрального мистецтва. *Філософські обрії*. 2015. Вип. 34. С. 99-109.
15. Селівачов М. Поняття «сакральне мистецтво»: зміст і межі. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. 2008. Вип. 1. С. 67–76.
16. Станкевич М. Феномен ікони на склі. *Теорія рами. Вибрані праці з історії і теорії мистецтва*. Львів: СКІМ, 2015. С. 67–79.
17. Сучасне сакральне мистецтво: потреба трансформацій : з приводу розвитку сучасного сакрального мистецтва, його тенденцій у контексті загального мистецького процесу розмова з мистцями Сергієм Радкевичем, Святославом Владикою, Данилом Мовчаном та мистецтвознавцем Галиною Хорунжою / вела Оксана Маричевська. *Образотворче мистецтво*. 2016. No 1. С. 58-61.
18. Цугорка, О. Сакральне мистецтво живопису: вітчизняна наукова рефлексія. *Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2016. No 4. С. 115-119.
19. Хорунжа, Г. Сучасне сакральне мистецтво Львова: зображення, образ, ікона. *Образотворче мистецтво*. 2016. No 1. С. 55-57.

ВИКЛАДАЧІ:

Горбань Річард Анатолійович, професор, доктор філософських наук, професор кафедри історії мистецтва та соціально-гуманітарних наук.

Автор наукових публікацій, навчально-методичних посібників, монографій. Учасник всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Стеф'юк Роман Григорович, доцент кафедри декоративного мистецтва КПДМ ЛНАМ, кандидат мистецтвознавства, доцент.

Автор наукових публікацій, учасник міжнародних та всеукраїнських конференцій та виставок. Наукове та творче зацікавлення – сакральна тематика в галузі художньої обробки дерева.